

272

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GÓRNICICTWA I ENERGETYKI

z dnia 23 września 1968 r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach przemysłu gazowniczego.

Na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 30 marca 1965 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy (Dz. U. Nr 13, poz. 91) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1.

Przepisy wstępne.

§ 1. Przepisy rozporządzenia stosuje się do nadzorowanych przez Ministra Górnictwa i Energetyki zakładów pracy przemysłu gazowniczego, zwanych dalej „zakładami”.

§ 2. Pomieszczeniami zagrożonymi wybuchem w zakładzie — w rozumieniu rozporządzenia — są pomieszczenia zaliczone w przepisach rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 lutego 1967 r. w sprawie klasyfikacji obiektów budowlanych i zakładów pracy pod względem niebezpieczeństwa pożarowego i zagrożenia wybuchem (Dz. U. Nr 8, poz. 34) — do jednej z pięciu kategorii zagrożenia wybuchem (WI — WV).

Rozdział 2.

Przepisy wspólne dla oddziałów zakładu.

§ 3. 1. Trasy i przejścia na terenie zakładów oraz na terenach robót wykonywanych przez zakłady powinny być wyznaczone i zabezpieczone dla ruchu kołowego i pieszego.

2. Wykopy lub inne podobne wgłębienia w miejscach dostępnych dla ludzi na terenach, o których mowa w ust. 1, powinny być ogrodzone bądź w sposób widoczny oznaczone znakami ostrzegawczymi i informacyjnymi.

§ 4. Przed przystąpieniem do robót ziemnych powinno być rozpoznane uzbrojenie terenu, a w szczególności usytuowanie kabli elektrycznych i przewodów gazowych.

§ 5. 1. Poszczególne obiekty powinny być oznaczone tablicami ostrzegawczymi o zakazie wstępu osobom nie upoważnionym, a obiekty zagrożone wybuchem — o zakazie używania ognia.

2. Na zbiornikach z cieczą bądź gazem palnym lub łatwo zapalnym powinny być umieszczone odpowiednie znaki i napisy ostrzegawcze.

3. Na urządzeniach służących do zamykania i otwierania przepływu gazu powinny być umieszczone znaki wskazujące zamknięcie lub otwarcie przewodu.

§ 6. W pomieszczeniach z urządzeniami gazowniczymi powinny być wywieszane w miejscu widocznym i dostępnym schematy połączeń tych urządzeń.

§ 7. 1. W pomieszczeniach związanych z wytwarzaniem, oczyszczaniem i przesyłaniem gazu powinien być umożliwiony przepływ powietrza przez wszystkie kondygnacje.

2. Pomieszczenia, o których mowa w ust. 1, powinny być skutecznie wentylowane.

§ 8. 1. W pomieszczeniach związanych z wytwarzaniem, oczyszczaniem i przesyłaniem gazu, w których jest zatrudniona stała obsługa, z wyjątkiem piecowni obudowanych, powinny być wydzielone pomieszczenia dla obsługi, zwane „dyżurkami”.

2. Dyżurki powinny być oszklone podwójnymi szybami w wykonaniu gazoszczelnym. Z dyżurek nie może być bezpośredniego przejścia do pomieszczeń, o których mowa w ust. 1.

3. Dyżurki w piecowniach powinny być urządzone na górze i na dole piecowni, bez konieczności spełnienia szczególnych wymagań podanych w ust. 2.

§ 9. 1. Pomieszczenia zagrożone wybuchem, w których pracują ludzie, powinny być wyposażone w samoczynne wykrywacze gazu oraz w urządzenia sygnalizujące przekroczenie najwyższego dopuszczalnego stężenia gazu w powietrzu na stanowiskach roboczych.

2. Urządzenia sygnalizacyjne w pomieszczeniach, o których mowa w ust. 1, powinny być akustyczne lub akustyczno-optyczne.

3. Do czasu zainstalowania urządzeń, o których mowa w ust. 1, powinny być przeprowadzone okresowe badania stężenia gazu.

4. Częstotliwość badań, o których mowa w ust. 3, określa instrukcje dla poszczególnych stanowisk roboczych.

§ 10. 1. Instalacje i osprzęt elektryczny w pomieszczeniach zagrożonych wybuchem powinny być dostosowane odpowiednio do kategorii zagrożenia wybuchem danego pomieszczenia.

2. Urządzenia dźwigowe służące do montażu i demontażu ciężkich elementów aparatów powinny posiadać wyposażenie w wykonaniu przewidzianym w ust. 1.

§ 11. Przez gazociągi usytuowane poniżej poziomu podłogi nie mogą być przesyłane gazy cięższe od powietrza (np. gaz płynny i jego mieszaniki).

§ 12. Przy urządzeniach szczególnie niebezpiecznych powinna być zainstalowana podwójna aparatura kontrolno-pomiarowa.

§ 13. 1. Do wnętrza urządzeń gazowniczych, jak zbiorniki, doły smołowe, studzienki, kanały i inne podobne urządzenia lub pomieszczenia, w których mogą znajdować się gazy trujące, duszące, palne lub wybuchowe — zabrania się wchodzić bez odpowiedniego sprzętu ochrony osobistej.

2. Przepis ust. 1 dotyczy również wykopów dokonywanych przy naprawach lub przeglądach gazociągów bądź innych urządzeń gazowniczych.

§ 14. Prace w urządzeniach lub pomieszczeniach, o których mowa w § 13, powinny być wykonywane z zachowaniem specjalnych środków ostrożności, a w szczególności:

- 1) wyłącznie na pisemne zlecenie kierownictwa zakładu lub osoby upoważnionej,
- 2) pod nadzorem upoważnionego pracownika technicznego,
- 3) przy stosowaniu przerw w pracy i odpoczynku na zewnątrz urządzenia.

§ 15. Prace związane z naprawą urządzeń będących pod ciśnieniem gazu powinny być wykonywane pod nadzorem upoważnionego pracownika technicznego.

§ 16. Obsługa poszczególnych urządzeń gazowniczych, a w szczególności rozpalanie i suszenie pieców gazowniczych oraz włączanie i wyłączenie ich z ruchu, opróżnianie i załadunek retort i komór pieców gazowniczych, powinny odbywać się ze szczególnym zwróceniem uwagi na kolejność czynności podanych w instrukcjach o eksploatacji, określonych w przepisach o eksploatacji urządzeń energetycznych wydanych na podstawie art. 4 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 30 maja 1962 r. o gospodarce paliwowo-energetycznej (Dz. U. Nr 32, poz. 150).

§ 17. Prace przy oczyszczaniu przewodów gazowych z osadów i zanieczyszczeń powinny odbywać się przy po-

mocy środków bezpiecznych i nieszkodliwych dla obsługi z zachowaniem szczególnej ostrożności.

§ 18. W pomieszczeniach, w których znajdują się aparaty kontrolno-pomiarowe zdjęte z instalacji przemysłowych bądź domowych, a nie oczyszczone z resztek gazu — pobyt ludzi jest dozwolony tylko dla złożenia lub pobrania tych aparatów.

§ 19. Zakład, w którym występuje zagrożenie zatrucia gazem, powinien posiadać stałą służbę ratownictwa gazowego, wyposażoną w odpowiedni sprzęt ratunkowy i higieniczno-sanitarny.

§ 20. Wyloty przewodów odpowietrzających i do odprowadzania gazów oraz wyloty przewodów wydmuchowych zaworów bezpieczeństwa urządzeń gazowniczych powinny być wyprowadzone ponad dach na wysokość zabezpieczającą przed zadmuchiwaniem i nie mniejszą niż 2 m nad poziom dachu oraz nakryte siatką metalową (Davy'ego).

§ 21. Cieczowskazy i manometry cieczowe powinny być osłonięte gęstą siatką stalową.

§ 22. 1. Aparatura kontrolno-pomiarowa, urządzenia sygnalizacji, wykrywacze gazu oraz urządzenia służące do wymiany powietrza bądź inne urządzenia zainstalowane dla ochrony zdrowia i życia ludzkiego powinny być utrzymane w należytym stanie, gwarantującym przy ich użyciu pełne bezpieczeństwo pracy. W razie ich uszkodzenia urządzenia te powinny być niezwłocznie naprawione lub wymienione.

2. Przepis ust. 1 ma odpowiednie zastosowanie do sprzętu ochrony osobistej i narzędzi pracy.

3. Odzież robocza lub ochronna obłana cieczą łatwo zapalną powinna być niezwłocznie wymieniona.

§ 23. Wskaźniki aparatury kontrolno-pomiarowej powinny być systematycznie odkurzane i dobrze oświetlone w sposób umożliwiający odczytanie ich wskazań.

§ 24. 1. Pracownicy powinni być zapoznani z obowiązującymi przepisami i instrukcjami z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy na danym stanowisku roboczym oraz poddani egzaminowi z ich znajomości.

2. Przepis ust. 1 ma odpowiednie zastosowanie do pracowników zatrudnionych dorywczo lub okresowo przy różnych pracach w zakładach.

Rozdział 3.

Przepisy dodatkowe dla niektórych oddziałów zakładu.

1. Urządzenia do nawęglania.

§ 25. Urządzenie łamaczy węgla, umieszczone poniżej poziomu terenu, powinno być zabezpieczone przed opadami atmosferycznymi.

§ 26. Każdorazowo uruchomienie maszyn i urządzeń węglowni wymaga uprzedniego sprawdzenia, czy przy urządzeniach tych nie pracują ludzie, i dania sygnałów ostrzegawczych.

2. Piecownie.

§ 27. Piecownia powinna posiadać posadzkę o równej nawierzchni. Główki szyn wozów: zasypowego i kokсового powinny być równe z poziomem nawierzchni podłogi.

§ 28. 1. Piecownie powinny być wyposażone w urządzenia służące do wypuszczania gazu w powietrze ponad dach z komór pieców w razie nadmiernego wzrostu ciśnienia.

2. Na poziomie zasypów oraz na poziomie zsympów koksu powinny być zainstalowane urządzenia do odprowadzania pyłów i gazów.

3. Na poziomie zasypów komór oraz na poziomie zsympów koksu powinny być zainstalowane urządzenia do nawiewu powietrza ogrzewanego w porze zimowej.

§ 29. 1. Przestrzeń między pomostem przy odbieralniach gazu i ścianą pieca pod przelotowymi rurami gazowymi należy zaopatrzyć w siatki ochronne.

2. Przestrzeń pod barierami ochronnymi przy pomostach w miejscach składowania narzędzi ręcznych powinna być osłonięta gęstą siatką ochronną.

§ 30. 1. Wozy węglowe i koksowe powinny posiadać sprawne hamulce oraz samoczynną sygnalizację akustyczną.

2. Leje wozów zasypowych powinny posiadać urządzenia zabezpieczające przed wydostawaniem się szkodliwych gazów i pyłów w czasie zasypywania komór.

§ 31. Wóz koksowy powinien być wyposażony w napęd mechaniczny, a ściany boczne tego wozu powinny być odpowiedniej wysokości i kształtu zabezpieczających przed rozsypywaniem się rozżarzonego koksu.

§ 32. 1. Wieża gaśnicza powinna posiadać szczelną obudowę.

2. Natrysk do gaszenia koksu powinien być wyposażony w urządzenia do kontrolowania ilości spływającej wody i uruchamiany z zewnątrz wieży gaśniczej.

3. Posadzka wieży gaśniczej powinna być złożona z kratownic metalowych, przystosowanych do uchylania lub zdejmowania.

§ 33. 1. Pracownicy obsługujący górne i dolne zamknięcia komór lub retort pieców powinni mieć możliwość porozumiewania się między sobą przy pomocy odpowiedniej sygnalizacji.

2. Piecownia, aparatownia, kotłownia i inne działy powinny być wyposażone w połączenia telefoniczne bądź sygnalizacyjne.

§ 34. W razie stwierdzenia nagłego wzrostu ciśnienia i uchodzenia gazu z komór lub retort, powinny być natychmiast otwarte gazowe przewody bezpieczeństwa w piecowni.

§ 35. 1. Otwieranie wzierników bądź dokonywanie robót związanych z naprawą ścian regeneratora jest zabronione w czasie przestawiania zmienników w piecach z regeneratorem.

2. Przestawianie zmienników powinno być poprzedzone sygnałem ostrzegawczym.

3. Sortownie koksu.

§ 36. Urządzenia sortowni koksu, jak przenośniki, podajniki, przesiewacze i inne, powinny posiadać urządzenia sygnalizacyjne działające przy uruchamianiu i zatrzymywaniu tych urządzeń.

§ 37. Naprawa urządzeń sortowni koksu powinna odbywać się po ich przednim unieruchomieniu, wyłączeniu dopływu energii elektrycznej oraz po zabezpieczeniu przed możliwością niezamierzonego włączenia urządzeń do ruchu.

§ 38. Niedostatecznie zgaszony koks nie może być transportowany do sortowni bądź przechowywany w zasobnikach ani załadowywany na pojazdy.

4. Generatorownie gazu.

§ 39. 1. Transport paliwa do generatorów gazu powinien być zmechanizowany. Dopuszcza się stosowanie ręcznego transportu paliwa do generatorów gazu w piecach poziomo retortowych.

2. Zasyp paliwa do generatorów gazu powinien być zhermetyzowany.

§ 40. 1. Na przewodzie tłoczącym powietrze pod ruszt generatora gazu powinien być zainstalowany samoczynny regulator dopływu pary i powietrza, sprzężony z przewodem gazowym generatora gazu.

2. Urządzenia generatorów gazu powinny być zaopatrzone w przewody odpowietrzające, wyprowadzone ponad dach budynku, na wysokość zabezpieczającą przed zadmuchiwaniem i nie mniejszą niż 2 m nad poziom dachu oraz

nakryte co najmniej dwiema siatkami ochronnymi (Davy'ego).

3. Na przewodzie odpowietrzającym, o którym mowa w ust. 2, powinien być zainstalowany kurek probierczy na wysokość poniżej 1,5 m od poziomu pomostu.

§ 41. Generatory gazu należy wyposażyć w klapy przeciwybuchowe.

§ 42. Nad stanowiskami obsługi wbudowanych generatorów gazu należy zainstalować sztuczny nawiew świeżego powietrza.

§ 43. Do składowania rusztownic oraz narzędzi ręcznych należy urządzić specjalny stojak.

5. Aparatownie.

§ 44. 1. Wszystkie urządzenia w aparatowni powinny być całkowicie szczelne.

2. W dyżurce aparatowni powinien być zainstalowany samoczynny wykrywacz tlenu węgla, sygnalizujący przekroczenie najwyższego dopuszczalnego stężenia tego gazu w powietrzu w pomieszczeniach aparatowni.

§ 45. Odprowadzenie osadów smołowych z urządzeń aparatowni powinno odbywać się w sposób bezpieczny krytymi kanałami.

§ 46. 1. Elektrofiltr powinien być zaopatrzony w wyłącznik dopływu prądu o działaniu samoczynnym na wypadek spadku ciśnienia gazu.

2. Lampy sygnalizacyjne powinny być umieszczone w miejscu dobrze widocznym w celu alarmowania obsługi w razie przerwy w dopływie prądu do urządzeń elektrofiltru.

3. Wszystkie odsmalacze elektryczne powinny być zaopatrzone w urządzenia sygnalizacyjne alarmujące o uszkodzeniu elektrofiltru.

4. Przewód obejściowy odsmalacza powinien być wyposażony w klapę obejściową dla uniknięcia nadmiernego wzrostu ciśnienia.

6. Odsiarczalnie.

§ 47. Załadowanie i wyładowanie masy czyszczącej powinno odbywać się środkami mechanicznymi w sposób dogodny i bezpieczny dla obsługi.

§ 48. 1. Zejście do głębokich odsiarczalników wieżowych i skrzyniowych powinno odbywać się przy pomocy specjalnych przenośnych drabin metalowych z łukami ochronnymi.

2. Na zewnątrz wieżowych odsiarczalników powinny być wykonane stałe drabiny metalowe z łukami ochronnymi.

§ 49. Odsiarczalniki uszczelnione gumą powinny być wyposażone w bezpieczniki gazowe z zamknięciem hydraulicznym zainstalowane na zewnątrz budynku odsiarczalni.

§ 50. 1. Na głównym wlocie gazu do odsiarczalni powinny być zainstalowane odpowiednie garnki bezpieczeństwa z zamknięciem hydraulicznym.

2. Na przewodzie odprowadzającym gaz z garnka bezpieczeństwa powinno być zainstalowane urządzenie sygnalizacyjne.

§ 51. 1. Zamknięcia hydrauliczne w odsiarczalnikach powinny być stale napełnione wodą do odpowiedniej wysokości.

2. W zamknięciach wodnych powinien być oznaczony w sposób widoczny minimalny poziom cieczy.

§ 52. Przelewy syfonowe, odprowadzające kondensaty z odsiarczalników, powinny być stale napełnione wodą do oznaczonej wysokości oraz sprawdzane, czy nie są zatkane.

§ 53. Zużytej masy oczyszczającej nie wolno gromadzić w zwałach ponad 2 m oraz w odległości mniejszej niż 2 m od przewodów parowych, energetycznych oraz konstrukcji stalowych i ścian budynków.

§ 54. Do przenoszenia ciężkich pokryw odsiarczalników należy stosować urządzenia dźwigowe.

7. Benzolownie.

§ 55. Szyby okienne budynku benzolowni od strony wschodniej, południowej i zachodniej powinny zapewniać rozpraszanie i pochłanianie światła (np. matowe lub pomalowane białą farbą).

§ 56. W pomieszczeniu benzolowni powinny być zainstalowane czujniki samoczynnego wykrywacza par benzenu sygnalizującego przekroczenie najwyższego dopuszczalnego stężenia gazu w powietrzu na stanowiskach roboczych.

§ 57. 1. Zbiorniki do magazynowania benzolu powinny być umieszczone pod ziemią.

2. W wyjątkowych wypadkach zbiorniki, o których mowa w ust. 1, mogą być umieszczone nad ziemią, pod warunkiem obmurowania tych zbiorników przynajmniej do $\frac{1}{2}$ ich pojemności.

§ 58. 1. Zbiorniki (absorbery), napełnione olejem zawierającym benzol, powinny być szczelnie zamknięte pokrywkami i zaopatrzone w zawory powietrzne o wylotach wyprowadzonych na zewnątrz pomieszczenia.

2. Zbiorniki benzolowe i płuczki wolno stojące powinny być pomalowane farbą aluminiową oraz zaopatrzone w urządzenia do zraszania wodą w okresie letnim.

§ 59. Aparat destylacyjny powinien być szczelny i wyposażony w rurę odpowietrzającą z zamknięciem hydraulicznym.

§ 60. 1. Benzol nie może być przetłaczany przy pomocy sprężonego powietrza.

2. Produkty benzolowe powinny być tłoczone przy użyciu pomp parowych.

§ 61. Woda odpływowa z rozdzielaczy nie może zawierać benzolu.

8. Odnafalenownie.

§ 62. Załadunek węgla aktywnego powinien odbywać się przy pomocy przenośnego (przewoźnego) leja wysypowego odpowiednio uszczelnionego.

§ 63. 1. Na przewodach pary odlotowej do absorberów i adsorberów powinien być zainstalowany zawór bezpieczeństwa; manometr oraz zawór odcinający.

2. Absorbery i adsorbery powinny być wyposażone w system rur i zaworów umożliwiających wyłączenie ich z ruchu oraz w niezbędną aparaturę kontrolno-pomiarową.

9. Zbiorniki gazu.

§ 64. Zbiorniki gazu powinny być przy pomocy samoczynnego urządzenia mechanicznego i sygnalizacyjnego zabezpieczone przed przepełnieniem gazem oraz przed całkowitym ich opróżnieniem.

§ 65. 1. Suche zbiorniki gazu powinny być obsługiwane przy pomocy pionowych wyciągów osobowych, schodów i pomostów.

2. Zjazd na tłok suchego zbiornika gazu powinien odbywać się przy pomocy pionowego wyciągu osobowego z napędem mechanicznym i ręcznym.

§ 66. 1. Pomosty przy mokrych zbiornikach gazu powinny umożliwiać swobodną kontrolę członów dzwonu oraz koryt uszczelniających między teleskopami.

2. Koryta i basen mokrych zbiorników gazu powinny być wyposażone w przelewy.

§ 67. 1. Na zbiorniku suchym gazu powinny być zainstalowane:

- 1) drabina zawiasowa do zejścia na tłok zbiornika,
- 2) aparat telefoniczny połączony z pomieszczeniem kierownika (mistrza),
- 3) dźwiękowa sygnalizacja alarmowa.

2. W pobliżu zbiornika suchego gazu powinien znajdować się stosowny sprzęt ochrony dróg oddechowych przeznaczony do dyspozycji obsługi.

3. Sprzęt ochrony osobistej powinien być przechowywany w pomieszczeniu ogrzewanym w porze zimowej.

4. Pod dachem nad tłokiem suchego zbiornika gazu oraz nad obudowanym mokrym zbiornikiem gazu powinien być zainstalowany czujnik samoczynnego wykrywacza gazu połączony z umieszczonym w dyżurce urządzeniem sygnalizującym przekroczenie najwyższego dopuszczalnego stężenia gazu.

§ 68. 1. Przy próbach szczelności dna mokrego zbiornika gazu przeprowadzonych przy pomocy nafty zabrania się używania ognia wewnątrz basenu.

2. Szczelność dna basenu mokrego zbiornika gazu może być badana przy użyciu par amoniaku i fenoltaleiny dopiero po uprzednim jego przewietrzeniu.

§ 69. Stałe przejścia na pokrywach dzwonu mokrych zbiorników gazu i na dachach suchych zbiorników gazu powinny być zabezpieczone barierami.

§ 70. Pierwsze napełnianie zbiornika gazu (nowego lub po remoncie) oraz jego opróżnianie przy wyłączeniu go z ruchu, jak również przeprowadzane prace związane z remontem zbiorników gazu powinny odbywać się przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności i pod nadzorem upoważnionego pracownika technicznego.

§ 71. Mokre zbiorniki gazu wolno stojące, w których ciśnienie gazu jest wyższe od ciśnienia atmosferycznego, można naprawiać przez spawanie po zewnętrznej stronie. Naprawę może przeprowadzić tylko uprawniony spawacz pod nadzorem upoważnionego pracownika technicznego oraz pracownika służby bezpieczeństwa i higieny pracy przy zachowaniu wymagań ochrony przeciwpożarowej.

§ 72. Pompy tłoczące olej do uszczelniania tłoka suchego zbiornika gazu powinny posiadać wydajność kilka (2—3) razy większą, niż to jest konieczne dla normalnej eksploatacji zbiornika.

§ 73. Na brzegu dachu suchego zbiornika gazu powinny być zamontowane awaryjne zbiorniki z olejem zapewniające doprowadzenie oleju do uszczelniania tłoka w razie przerwy w dopływie energii elektrycznej do pomp olejowych.

§ 74. 1. Przewody wejściowe i wyjściowe suchych i mokrych zbiorników gazu powinny być wyposażone w odwadniacze o konstrukcji umożliwiającej zalanie ich wodą dla odcięcia zbiorników od przewodów gazowych.

2. Zamknięcia odwadniaczy powinny umożliwiać bezpieczne opróżnienie ich ze skroplin w sposób nieszkodliwy dla obsługi.

3. Odwadniacze powinny być zabezpieczone przed zamrzeniem.

§ 75. W obudowanych zbiornikach gazu zabrania się instalowania i używania oświetlenia sztucznego.

10. Tłocznie gazu.

§ 76. 1. Szerokość wolnego przejścia pomiędzy maszynami oraz pomiędzy maszynami a ścianami pomieszczenia tłoczni powinna wynosić co najmniej 1,5 m.

2. W pomieszczeniu tłoczni powinna być zapewniona możliwość bezpiecznego montażu i demontażu poszczególnych urządzeń.

§ 77. W pomieszczeniach sprzężarek powinny znajdować się tylko sprzężarki i urządzenia z nimi związane.

§ 78. 1. Manometry kontaktowe powinny być umieszczone we wnęce ściany lub w specjalnej gazoszczelnej obudowie oraz powinny być oddzielone od pomieszczenia tłoczni szklaną szybą.

2. Wnęka, jak również gazoszczelna obudowa z manometrami kontaktowymi powinny mieć zapewniony dopływ i odprowadzenie świeżego powietrza.

3. Manometry kontaktowe powinny być połączone z urządzeniami sygnalizacyjnymi.

§ 79. 1. Tłocznia gazu powinna być wyposażona w niezbędną aparaturę do zdalnego pomiaru, której tablica wskaźników powinna się znajdować w dyżurce.

2. Zawory bezpieczeństwa sprężarek powinny być wyposażone w przewody wydmuchowe połączone z kolektorami ssącymi lub wyprowadzone na zewnątrz pomieszczenia.

3. Sprężarki powinny być zaopatrzone w indywidualny wyłącznik awaryjny.

4. W dyżurce tłoczni powinny być umieszczone urządzenia sygnalizacyjne, wskazujące spadek poziomu wody chłodzącej w zbiorniku poniżej stanu minimalnego.

5. W dyżurce tłoczni powinien być zainstalowany samoczynny wykrywacz tlenu węgla lub metanu sygnalizujący przekroczenie najwyższego dopuszczalnego stężenia gazu w pomieszczeniach tłoczni.

§ 80. Przepisy dotyczące tłoczni gazu mają odpowiednie zastosowanie do stacji sprężania gazu dla celów napędowych.

11. Stacje redukcyjno-pomiarowe i rozdzielnie gazu.

§ 81. Każdy reduktor bez obiegu wewnętrznego powinien być zaopatrzone w przewód dla odprowadzenia uchodzącego gazu.

§ 82. 1. Ciecz do nawaniania gazu powinna być przelączana z beczki do zbiornika przy użyciu pomp.

2. Ciecz do nawaniania nie może być przelewana ręcznie z naczyń otwartych.

12. Gazociągi.

§ 83. Prace na gazociągach czynnych powinny być wykonywane przy jak najmniejszym nadciśnieniu gazu.

§ 84. W czasie remontu i spawania odcinków gazociągów czynnych lub robót podłączeniowych powinny być — oprócz odcięcia dopływu gazu przy pomocy zasuw — zakładane zaślepki, balony powietrzne, a w miarę potrzeby, także dwudzielne.

§ 85. 1. Budowa gazociągów powinna odbywać się w sposób zabezpieczający pracowników przed niebezpieczeństwem stoczenia się bądź opadnięcia gazociągu bądź jego elementów albo przedmiotów związanych z tą budową.

2. Przepis ust. 1 ma odpowiednie zastosowanie przy pokrywaniu gazociągów materiałem izolacyjnym.

3. Do przesuwania i obracania rur w czasie ich układania należy używać specjalnych narzędzi, przystosowanych do tego celu.

13. Warsztaty napraw gazomierzy.

§ 86. Przedmuchiwanie gazomierzy należy dokonywać przy pomocy sprężonego powietrza.

§ 87. Do mycia i usuwania farby z gazomierzy przeznaczonych do naprawy zabrania się używać środków chemicznie szkodliwych bądź niebezpiecznych dla zdrowia i życia ludzkiego.

§ 88. Na stanowiskach rozbiórki gazomierzy i wytapiania cyny, odlewania cyny w pręty, grzania kołb i lutowania gazomierzy oraz w malarni powinny być zainstalowane odciążki miejscowe powietrza.

§ 89. 1. Woda do badania szczelności gazomierzy powinna w zbiorniku wodnym posiadać temperaturę od +15° do +35°C.

2. Zanurzanie gazomierzy w wodzie powinno odbywać się przy pomocy specjalnego pionowego dźwigu szalkowego.

§ 90. Przeciwcieżar aparatu sześciannującego powinien być należycie osłonięty.

§ 91. Gazomierze powinny być ustawiane na półkach. W braku półek można gazomierze ustawiać w sterty do wysokości 1,5 m.

§ 92. Pracownicy zatrudnieni w warsztatach:

- 1) powinni być zaopatrzeni w środki do mycia, ręcznik oraz w szczotkę, proszek bądź pastę do zębów,
- 2) obowiązani są myć ręce, wypłukać jamę ustną i wymyć zęby przed każdym paleniem papierosów, spożywaniem posiłków bądź udaniem się do domu.

Rozdział 4.

Przepisy końcowe.

§ 93. Na podstawie przepisów niniejszego rozporządzenia oraz innych przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy mających zastosowanie w przemyśle gazowniczym Zjednoczenie Przemysłu Gazowniczego opracuje ramową instrukcję, w oparciu o którą zakłady pracy wydadzą szczegółowe instrukcje dla poszczególnych stanowisk roboczych.

§ 94. Szczegółowe instrukcje dla stanowisk roboczych powinny być wywieszone w działach i na stanowiskach roboczych w miejscach widocznych i dostępnych dla obsługi, a tekst ich powinien być łatwy do odczytania.

§ 95. Traci moc rozporządzenie Ministrów Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia z dnia 21 sierpnia 1953 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w gazowniach komunalnych (Dz. U. Nr 47, poz. 233).

§ 96. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1969 r., z tym że przepisy § 8, 12, 30 ust. 2, § 36, 44 ust. 2, § 46, 64 i 88 będą wprowadzane sukcesywnie w życie przy przeprowadzaniu modernizacji i kapitalnych remontów urządzeń gazowniczych, nie później jednak niż do końca 1975 r.

Minister Górnictwa i Energetyki: *J. Mitrega*